

hand, te weten „enz.“ is uwe uk leggen op de ding zijnde ele w oordeel moet ig, die ge meent

brochure „Oude et „gegeven uit v —“ bedoelt M de Schrift in opvat als histo-

chura „Op weg t een organische 1—3 verhaalde d en het milieu, s zijn te boek ig te zeggen: lat in Gen. 1—3 ed staat van de r van dat ver-

issen niet histo-

atwoord aan de schrift (brochure r nog, ieder, eet en van het Oostersche wak op de zgn. —10 is vervat — te vraagstukken, se dezer hoofd-; vgl. ook „Op elt gij daarmede e oud-Oostersche die twijfelachtig zegde aangaande in des kwaads, i, en aangaande bekendmaking is en wel in eigen-

broeder Marinus Vov. 1924 wordt nedegeleefd, dat zou zijn gezegd, oeilijk is, om in s de dichtelijke rkelijke gebeur- seling woordelijk oudt gij ze nog

classis Amster- d' enz., blz. 19) ide ik met mijn Gen. 3 de god n historisch feit, iet, dat alle op t. Kunt ge ons i in het verhaal and worden be-

8 en 19 van uw enz., zegt: „Het ijzonderheden — Paradijsboomen, ike mededeeling ds hoogst denk-

luister een huz- vordt van tanige, llen kunnen zeg- dus zoo erg niet. Maar wie heeft hij zegt bij zich- de diabolisch het „eigen werk des

toch verheugen den Satan — ied. el worden; es n klacht, teges N BIJ GOD.

God is afgevalle r Hem terug n is onder krige- de moet toch u'g (duivel). Di od, niets te doe- n en zeggen: mi- eb ik allea te j zijt de Rechter ntwikkelde, en op t recht zou spre- op Gods pre- tement zich gro- en, heel zijn las-

enning, in die enning van de is weg te stooten rgekeerd tot zijn nnen: ik ben wel an niet han- ng van de namen eis afbreken zoo lizing straks pro- het gebouw in den Satan.

bare werkelijkheid, maar dan ook van een werkelijkheid, die in haar volheid ons intellectueel „begrijpen“ ten eenenmale te boven gaat, wat bedoelt gij dan met „de hoogst denkbare werkelijkheid?“ Is dit een werkelijkheid van de huidige essentieel verschillend?

Vraag 11. Op blz. 44 uwer brochure „Op weg naar de Synode“, erkent ge „geen enkel geloofsbezwaaar (te hebben) tegen de aanvaarding der onder ons traditionele opvattingen omtrent de bijzonderheden van het in Gen. 1—3 medegedeelde“. Wat bedoelt gij hier met „geloofsbezwaaar“ en hebt ge hierbij op het oog een tegenstelling met andere bezwaren, die hij u wel bestaan, en welke zijn deze dan?

Vraag 12. Indien het antwoord op de vorige vraag zou inhouden, dat de eigenlijke beteekenis van het medegedeelde aangaande het paradijs, den boom der kennis des goeds en des kwaads, den boom des levens, het proefgebod, de slang en haar spreken naar uwe meening onzeker is, op welken grond meent gij dit te moeten aannemen, en op welken grond acht gij, dat wel vaststaat het feit van den zondeval en wat door u in het antwoord op vraag 9 nog meer mocht zijn genoemd?

Vraag 13. Wanneer ge in uw schriftelijk overgelegd preekgedeelte zegt: „Als God ons daaromtrent Zijn Openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover, en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtvaardigheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige, aardse bedoeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, 'n blindgeborene, spreekt over de kleuren“; bedoelt gij dan te zeggen, dat God Zijn openbaring in Gen. 3 over den boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken, den boom des levens, gegeven heeft in oneigenlijken figuurlijken vorm, gelijk zijne openbaring in het laatste Bijbelboek grootendeels in symbolischen vorm gaf, zoodat bovengenoemde elementen van het verhaal niet door de Schrift bedoeld zijn als behoorende tot de wereld van het zintuiglijk-waarneembare?

Vraag 14. Wanneer ge in uw brochure: „Op weg naar de Synode“, blz. 44, schrijft „Alleen maar moeik en zeer ernstig bezwaar tegen maken, dat die traditionele exegese door mij of door wien ook, zonder confessionele uitspraak in dezen, aan mij zelf en aan anderen met ambtelijk gezag zou worden opgelegd als de eenig mogelijke en uitsluitend ware“, bedoelt gij daarmede dan te zeggen, dat de zintuiglijk-waarneembare realiteit van den boom der kennis des goeds en des kwaads en van de slang en haar spreken, geene beteekenis heeft voor het schuldige karakter van 's menschen zondeval? En dat zonder deze zintuiglijk-waarneembare realiteit van den boom der kennis des goeds en des kwaads en van de slang en haar spreken, de val der menschen blijft een even schuldige zondeval? Zoo ja, op welken grond?

Vraag 15. Wanneer gij terzelfder plaatse aan de in vraag 14 aangehaalde zinsnede toevoegt: „Onze Bijdenisschriften zeggen omtrent deze gangbare exegese niets“, hoe rijmt gij dan dit zeggen met de volgende uitdrukkingen in onze Bijdenisschriften: „gebod des levens“, art. 14 Ned. Gel.; „bevonds vlood“, art. 17 Ned. Gel.; „welke al bevende zich met vijgebladeren bedekken wilde“, art. 23 Ned. Gel.; „onze eerste voorouders Adam en Eva in het paradijs“, Catech. antw. 7 en „hetwelk God zelf eerst in het paradijs heeft geopenbaard“, Catech. antw. 19?

Vraag 16. In een interview, dat „De Telegraaf“ met u had, en dat opgenomen is in haar Avondblad van 17 Oct. '23 en door u voor betrouwbaar is verklaard, staat: „Wat Dr Geelkerken nu wil, is terugkeeren van de vraag: wat zijn wij er onder gaan verstaan? tot de vraag: wat bedoelde de schrijver van Genesis er mee, toen hij zijn woorden neerschreef? wat was voor hem de slang? Indien dit uw meening juist weergeeft, is daardoor dan wel duidelijk uitgesloten een inspiratiebegrip, waarbij de bedoeling van den bijbelschrijver normaal wordt gesteld in plaats van „den zin en de meening des Geestes“?

Vraag 17. Gaat gij accoord met de weergave van uw gevoelen in zake het boek Job, door broeder A. van Kooten in zijn onderscheidene bezwaarschriften aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, de classis Amsterdam en de Generale Synode, neergelegd en die door onze Commissie in de volgende bewoordingen is samengevat:

„dat het boek Job het best is te vergelijken met den Gijbrecht van Amstel van Vondel, waarin historische en niet-historische personen voorkomen, wier woorden door Vondel zijn verlicht; dat het wel zeker is, dat Job heeft geleefd, omdat hij elders in de Schrift met name in Ezech. 14:14 en Jac. 5:11, als historisch persoon wordt genoemd, dat het echter niet zeker is of de drie vrienden van Job, Elifaz, Bildad en Zofar, werkelijk hebben bestaan; dat daarentegen Elihu, die in de hoofdstukken 32—37 aan het woord komt, wel heeft bestaan, doch waarschijnlijk enkele eeuwen na de vervaardiging van het boek Job dat oorspronkelijk alleen bevatte de historische inleiding, de redenen Gods in hoofdstuk 38—42 met het slot, daaraan zijne redenen heeft toegevoegd; dat deze Elihu een zeer eigenwijs jongmensch was, die volgens zijn zeggen in hoofdstuk 32:18—20 haast barstte van hoogmoed, en het boek niet af, het probleem erin onopgelost vond, en daarom het ontbrekende heeft toegevoegd; waarvoor als bewijs werd bijgebracht, dat noch in het begin van het boek, noch in de redenen Gods, noch in het slot zijn naam voorkomt; dat evenwel ook deze Elihu-redenen nu bij het boek Job behooren en met het gehele boek door dr Geelkerken voor geïnspireerd en kanoniek gehouden werden“?

Indien ja, dan vragen wij:  
a. Welke zijn uwe gronden om de historiciteit van de drie vrienden van Job in het midden te laten?  
b. Hoe meent gij uwe erkenning van het ge-

inspireerd en kanoniek karakter van het gehele boek Job in overeenstemming te kunnen brengen met uwe beschouwing omtrent de wordingsgeschiedenis van hoofdstuk 32—37?

Vraag 18. Wanneer ge in de Overtoomsche Kerk van 14 Dec. '24 in de bespreking van dr Oberman's Jeugdpreken zegt: „Zal ik h.v. dezen of genen, die verklaart, de Schriftbeschouwing van dezen prediker niet de juiste te achten, verder te woord staan dan met de dubbele opmerking, dat ook ik daar eenzijdig wel 'inkomen kan...“, beteekent dit dan, dat uwe Schriftbeschouwing niet een principieel andere is dan die waarvan dit geschrift blijkbaar uitgaat?

Vraag 19. Zijt gij niet van oordeel, dat de aanbeveling van bovengenoemd werk en het opnemen in de Overtoomsche Kerk van meditaties van ethische theologen verwarrend werkt op de geloofsvoorstellingen der gemeente o.a. ten opzichte van den persoon en het werk van den Christus Gods, en daarom in strijd is met de roeping van den Dienaar des Woords om te waken voor de zielen?

HEPP.

## PERS-SCHOUW.

Vrijdenkers.

In „De Rotterdammer“ schreef de heer D. van Hilten:

Daar bestaat ook een kring van dienaars van den geest uit den afgrond, die zich noemen met den naam van Vrijdenkers en waar het nu blijkbaar zeer moeilijk valt volwassen lieden in de netten te verstrikken, daar heeft het congres van deze edele vrijdenkers-vereeniging „De Dageraad“ het besluit genomen om te trachten de Jeugd, de Bloem der natie te vangen en voor te lichten door het uitgeven van een jeugdblad. Daardoor moeten onze jonge menschen worden opgevoed en in meer contact gebracht worden met het atheïsme, de leer der ontkenning van het Godsbestaan en bedoeld blad heeft dus de gevaarlijke taak om de harten der jongemensen te ontrekken aan de ouders en aan den Heere God. Het eerste nummer van dit schijnbaar zeer onschuldige blaadje is inmiddels verschenen, onder den weidschen titel van: „Het Veldvioletje“, een zinspeling op „La libre pensée“. De lezing van dit zoo kinderlijk en naïef geschreven blaadje, doet echter dadelijk het ernstige van het dreigend gevaar duidelijk in het oog springen en het doel van het streven der vrijdenkers komt dan ook in het volle daglicht te staan.

„Het Veldvioletje“, zoo zegt de redactie, wil opwekken bij het kind: weetsgierigheid, naar de waarheid, liefde voor mensch en dier, bewondering voor schoonheid en anders niets. Prachtig nietwaar? En wij hebben daar dan ook niets, absoluut niets tegen. Maar hoe dit niets anders moet worden verstaan, lezen wij in datzelfde nummer reeds van „Het Veldvioletje“ en ter illustrering geven wij dan ook weer een verhaaltje, dat onder den titel van „Gefopte Marietje“ in dat nummer voorkomt.

De kleine Marie kwam uit school naar huis. „Moeder“, sprak ze, „we krijgen ons eten van onzen lieven Heer“.

„Zoo“, zeide de moeder, „wie heeft je dat gezegd?“ „De juffrouw heeft gezegd, wij krijgen alle eten van God“.

De moeder zei niets. Waarom ook? Ze wist wel vanwaar het eten kwam.

Men zette zich aan tafel. De moeder schepte soep op, eerst voor vader, dan voor zichzelf.

In Marietjes bord schepte ze niets.

Marietje zette groote oogen.

„Moeder“, zei ze na een poosje, „krijg ik geen soep?“ „Jij hebt geen soep noodig“, sprak de moeder en knipogde tegen vader.

Marietje wachtte. Ze had grooten honger.

„Moeder“.

„Wat is er?“

„Waarom krijg ik geen soep?“

„Jij krijgt je eten van God. Wacht dus tot hij je wat geeft.“

Na een poosje zegt Marie: „Nee moeder, ik krijg de soep van u en van vader, die werkt om geld te verdienen om er eten voor te koopen.“

„Zie je“, zei vader, „zoo is het en wanneer ik niet werk, dan kan je bidden, zovoel je wilt, we zouden toch moeten verhooren.“

Dit verhaaltje nu is een proeve van het onderrecht der vrijdenkers aan de kinderen in de gezonde wetenschappelijke wereldbeschouwing, van dogma en bijgeloof gezuiverde mora! Wij kunnen niet anders dan dit staaltje van het opwekken naar de waarheid betiteln met het woord: scherpe misleiding van de kinderziel.

Kommentaar overbodig.

De „neutrale pers“.

Prof. Kuyper zegt in „De Heraut“ over de liberale pers:

Nu hij een zoo geruchtmakende zaak als de procedure-Geelkerken de belangstelling van het groote publiek geprikkeld is, wordt deze zelfde methode ook op onze Kerken toegepast. Uit besloten kerkelijke vergaderingen werden reeds maanden lang, hoewel aan de personen, die daar tegenwoordig waren, geheimhouding was opgelegd, allerlei berichten in de lib. pers opgenomen, berichten die alleen verkregen konden zijn doordat iemand het ambtsgeheim had geschonden. En nu de Synode te Assen samenkwam, herhaalt zich hetzelfde spel. Wel het ergerlijkst was, dat de lib. pers zich daarbij zelfs niet ontzag stukken te publiceren, die lasterlijke geruchten bevatten en die niets anders dan mystificaties bleken, toen daarnaar een onderzoek werd ingesteld. De personen, die deze stukken onderteekend hadden, bestonden niet of ontkenden bestuit van deze stukken iets af te weten. Op zulk een wijze werd de eer en goede naam van publieke personen aangetast. De lasteraar had zich achter een gefingeerde naam verborgen

en gefingeerde adressen opgegeven. Er was noch kerkelijk noch bij den wereldlijken rechter een actie tegen hem in te stellen. Maar de liberale pers nam desniettegenstaande zulke mystificaties op en verdedigde zich, toen de aldus aangerande personen zich hierover beklagden, met te zeggen, dat ze alleen maar bericht had, dat zulke stukken aan de Synode waren toegezonden en dit een feit was. Zelfs een protest bij den Journalistenkring baatte niet. Men zal dus in het vervolg machteloos staan, wanneer de een of andere lasteraar iemands goeden naam bekladden wil. Hij behoeft aan een kerkeraad, classis of synode maar een aanklacht in te zenden; hij kan dat doen onder een gefingeerde naam; en als hij dan het stuk naar de liberale pers zendt, wordt het opgenomen. Zelfs de mogelijkheid van verweer of verdediging is daardoor voor den aangevallene uitgesloten. Zoo wordt door onze groote persorganen, die dikwijls zoo hoog opgeven van hun moreel gevoel, aan een lastercampagne de hand geboden. „Het Handelsblad“ heeft althans, toen het 'tschandelijke bericht had opgenomen over de commissie-vergadering die het laatst door Dr de Moor werd bijgewoond, daarover amende honorable gedaan; maar dit is een uitzondering. Hier kon bovendien door een pertinente tegenspraak der Synode de lasteraar publiek aan de kaak worden gesteld. Maar hoe weinig dit geholpen heeft bleek, toen spoedig daarop weer een ander blad zich veroorloofde een mystificatie-telegram aan de Synode publiek te maken.

Tot mijn groote verbazing zie ik, dat een gereformeerde de misdaden van „De Telegraaf“ komt goedkeuren en er zelfs voor bedanken. Waar leven we toch tegenwoordig.

Geelkerken-Smith.

De Heer Smith, onderwijzer, tevens anti-militarist, levert voor zijn vrienden ook al stof voor Geelkerkiana. De Hugenholz schrijft in Kerk en Vrede:

Geelkerken-Smith.

Wellicht zullen enkele lezers vreemd opzien de namen van Dr Geelkerken en Mr Smith, ons medelid, beiden van orthodoxen kring, beïjders van het Calvinistisch beginsel der souvereiniteit Gods op alle terrein, in één adem te zien genoemd.

Toch is er verband en heeft hetgeen aan hunne namen verbonden is groot belang voor de vredeszaak. Wellicht heeft de zaak van Dr Geelkerken nog grooter belang in dit opzicht, dan de even droevige procedure tegen Mr Smith.

Wat toch is het geval? Dr Geelkerken is het slachtoffer geworden van een ruimere bijbelbeschouwing, die als zoodanig in zijn Kerk reeds lang aanvaard is, met name de organische inspiratie-theorie, een theorie welke echter in haar consequenties nog lang niet doordacht is, althans niet door de groote massa der kerkelijke christenen.

De oude mechanische bijbelbeschouwing, die nota bene, alle uitingen van den Bijbel van Genesis tot Openbaring op één lijn stelt en daarboven op willekeurige wijze aan uiteenlopende Schriftgedeelten en teksten gezag toekent voor de uil het Nieuwe Testament en onder de leiding van den Heiligen Geest in 1926 levende Gemeente, begint van lieverlede te wijken, ook ja zelfs in de Gereformeerde Kerken, 40 jaar geleden door Dr Kuyper gesticht, omdat de bestaande Kerkvorm geen garantie bood tegen „ongeloof“, „ketterij“, „afval“ en „onderminning van het Schriftgezag“.

De waarheid achterhaalt de leugen wel snel! Dr Geelkerken, die als Protestantisch Christen voor zich de vrijheid opeischt, om in den Bijbel naar het getuigenis van den Heiligen Geest in zijn hart het Godswoord te beluisteren, is zich misschien niet bewust van hetgeen hij doende is voor de zaak des vredes, nu niet bepaald in zijn Kerk, maar... in het internationale leven. Immers, de zaak van den vrede, de strijd tegen oorlog en oorlogstoerusting stuit telkens op den tegenstand van de massa's Christenen, die nog vasthouden aan de oude bijbelbeschouwing.

De kracht van de oorlogs-christenen schuilt in de eerste plaats in het nog overindstaan van dit „geestelijk“ bolwerk. Veilig kan men zeggen, dat 1914 met zijn nasleep het gevolg is van de ond-testamentische, joodschheidensche inslag van het Europeesch Christendom, dat zich altijd militair sterk heeft gemaakt met beroep op het Oude Testament en de na-Constantijnsche verwereldlijkte levenspraktijk van de Roomsche en Dordtsch-Christelijke Kerk, die de natuurrechtelijke, heidensche staatsformatie duldten, ja tot dienaresse Gods proclameerden.

Dat alles wordt nu in Nederland nog niet zoo zeer door ons, anti-militaristische predikanten bedreigd, doch veel meer door Dr Geelkerken.

Er gaan meerdere schreeven los als in de politieke partijkerk, met name de antirevolutionaire kringen, de bijbelbeschouwing van vrijzinnigen en ethisch-orthodoxen doorwerkt. Juist daarom is Dr Geelkerken zoo gevaarlijk. Immers, hij is tevens een staatkundig gevaar. Vindt het militarisme en het koloniale imperialisme in Nederland niet zijn grootste steun bij de uiterste orthodoxie? Zijn zij niet de Christenen, die den gruwel van den oorlog verbinden kunnen aan den naam van Christus? Die een slagveld kunnen beginnen en eindigen met gebed? En zoo voort...

Weerlegging van deze kromme redeneering acht ik niet noodig, tenzij iemand er om vragen mocht. Wat een zeldzame verwarring.

Dr J. C. de Moor. †

Ik wil nog een bijdrage plaatsen van Dr J. C. de Moor, die een lezer mij zendt. Hier luidt diens schrijven:

's Kunstenaars geheim.

Zoo had nog nooit een kunstenaar geschilderd als deze. Andren hadden schooner kleuren en fraaiere lijnen; deze echter nam slechts één enkele kleur van wondren, rooden gloed.

De menschen zeiden: „Zie, wat is die gloed schoon! De kenners peinsden: „Hoe maakt hij die kleur toch?“